

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901 Första Kammaren. N:o 22.

Lördagen den 13 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Fortsattes föredragningen af tredje särskilda utskottets utlåtande n:o 5, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken, dels ock vissa inom Riksdagen väckta motioner.

Punkten 1.

Utskottets förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

1 §.

Andra stycket.

Godkändes.

Tredje stycket.

Friherre Lagerbring: Som herrarne torde veta, förekommer icke förevarande bestämmelse i tredje stycket i Kongl. Maj:ts förslag. Den har blifvit insatt i utskottets förslag af en obetydlig majoritet inom utskottet, och sex af utskottets ledamöter hafva reserverat sig mot densamma. Skälen till denna bestämmelses intagande finnas angifna på sid. 43, der utskottet säger: »Arbetsgifvaren, som ju enligt Kongl. Maj:ts förslag står en ganska betydande risk för hvarje hos honom anställd arbetare, en risk, hvarifrån han endast genom försäkring kan befria sig, bör hafva en viss tid på sig att anordna försäkringen.» Detta är det ena skälet. Jag tror mig kunna påstå, att detta skäl egentligen anförts därför, att man inom utskottet eller, rättare sagt, bland dem, som inom utskottet yrkat på denna bestäm-

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

melse, icke hade fullständig kännedom om huru en kollektivförsäkring af arbetare anordnas. Förhållandet är, att man kan taga sådan försäkring på två olika sätt. Den kan tagas så, att man anmäler vid försäkringens tagande, att man önskar försäkra det antal arbetare, som för hvar år upptages i arbetsgifvarens böcker, under det antal arbetsdagar, som äro der antecknade. Om sedan vid slutet af ett år eller vid försäkringens utgång befinnes, att nämnda antal öfverskrider det, som ligger till grund för premiens beräkning, får arbetsgifvaren erlægga en särskild tilläggspremie. Har åter antalet enligt böckerna varit mindre än det beräknade, får han tillbaka en del af premien. Det verkställes alltså en reglering af premien vid försäkringstidens slut, och då behöfver man naturligtvis icke, såsom här anförts, tid på sig att anordna försäkringen. Det är en mycket enkel sak. Likaså, om man tager försäkringen på sådant sätt, att man angifver namnen på arbetarne, kan man, om förändring inträffar under året, genast på anmälan få den förändringen iakttagen. Det behöfs således icke heller i det fallet tid att anordna försäkringen.

Det skulle då vara det andra skälet för styckets tilläggande, som skulle vara afgörande; det nemligen, att arbetsgifvaren kan befara, att en arbetare, som söker anställning hos honom, icke eger godt helsotillstånd, eller finna arbetaren hafva lyte eller sådant och därför anse behöfligt, att läkarebesigtning verkställes. Det torde vara klart, att för det fall att arbetsgifvaren vänder sig till den blifvande riks-försäkringsanstalten, en dylik bestämmelse icke är i arbetsgifvarens intresser erforderlig. Den kan ju möjligen hafva någon praktisk betydelse för en arbetsgifvare, som ej anlitar riks-försäkringsanstalten. Men jag vill framhålla, att den äfven kan medföra rätt stora olägenheter. En sådan bestämmelse kan lätt föranleda, om icke tvister, så åtminstone olika uppfattningar, huruvida ett olycksfall, som inträffat, är sådant, att det medför rätt till ersättning, eller icke. Man måste hålla mycket noga reda på tiden, nästan på klockslag, för att kunna bestämma, om vid olycksfallet åtta dagar gått till ända från det den skadade anställdes hos arbetsgifvaren. Det kan vidare uppstå tvifvel, huruvida en arbetare, som en dag blifvit anställd hos en arbetsgifvare, derefter arbetat hos honom ett par dagar och sedan på grund af arbetets nedläggande till följd af strejk eller af annat skäl upphört med arbetet, men sedermera återupptagit det, varit hos arbetsgifvaren anställd i åtta dagar, då olycksfall inträffat. Det kan vara olika meningar om hvilka dagar böra räknas med eller icke.

För den, som är rädd för framkallande af tvister, bör således den ifrågavarande bestämmelsen icke vara särdeles tilltalande. Jag har hört sägas, att den för vissa af kammarens ledamöter skulle synas betydelsefull, ja, rent af höra till lagen. Jag vill ej påstå, att det är omöjligt att införa en dylik bestämmelse, men den är afslagen af Andra Kammaren och spelar efter mitt förmenande en mycket liten praktisk rol, på samma gång som den kan gifva anledning till en del olika tydningar af lagen. Jag anser mig därför för min del böra yrka, att tredje stycket i 1 § måtte utgå.

Friherre Klingspor: Särskilda utskottets ordförande tyckes anse, att syftet med ifrågavarande tillägg skulle vara att bereda arbetsgifvaren tid att arrangera försäkring, och han tycktes vilja säga, att anordnandet af försäkringen icke lägger hinder i vägen för att arbetaren blir försäkrad omedelbart då han blir antagen. Jag föreställer mig emellertid, att de herrar inom utskottet, som varit med om att föreslå detta tillägg, ansett, att, om en arbetsgivare tager en arbetare i sin tjänst, han bör känna med sig, att arbetaren är något duglig i sitt arbete. För den saken är det ju ej riktigt nyttigt, om arbetaren blott sökt arbete och fått försöka sig en förmiddag eller eftermiddag eller ett par dagar, utan tanken är väl, att det skall vara tillfälle att pröfva honom under en något längre period, innan han känner sig så fast anställd, att arbetsgifvaren skall stå i det ansvar, hvarom här är fråga. Jag anser därför nödigt, att en sådan tidrymd är i lagen bestämd, för att icke arbetsgifvaren skall vara tvungen att utgifva ersättning åt en person, om hvilkens tillvaro han knappast haft en aning, men som användts i hans arbete af någon bland hans underlydande.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.*
(Forts.)

När nu detta stycke fallit i Andra Kammaren, är det så mycket viktigare, att vi, för att gifva dem, som inom utskottet hållit på det samma, tillfälle att der göra sin mening gällande, bibehålla det och icke allenast bibehålla det, utan tillägga några dagar, för att kammaren vid en blifvande sammanjemkning skall kunna bevara den här veckan i lagen. Jag yrkar sålunda, att i stället för »åtta dagar» måtte insättas: *fjorton dagar*. Om Första Kammaren accepterar »*fjorton dagar*», blir det tillfälle för utskottets majoritet att i sammanjemkningsändamål ånyo föreslå »*åtta dagar*».

Herr Almström: På de skäl, som redan blifvit anförda af den föregående talaren, ber jag att få instämma i hans yrkande, att detta stycke måtte ändras så, att det kommer att innehålla, att den skadade skall hafva varit hos arbetsgifvaren anställd minst *fjorton dagar* före olycksfallet.

Herr Fränckel: Den fråga, som här föreligger, är ju i afseende å olycksfallsförsäkringen alldeles icke ny. Den föreslagna bestämmelsen i tredje stycket härrör ur den åsigten, att en arbetsgivare, innan han kan ikläda sig något ansvar för sina arbetare, skall hafva, om jag så får säga, lärt känna arbetarne på något visst sätt. Jag tror för min del, att detta är en alldeles oriktig uppfattning af den princip, som ligger till grund för hela ansvarspligten. Denna betingas efter mitt förmenande deraf, att det yrke, som bedrifves, är af den yrkesfarliga beskaffenhet, att en arbetare, som deruti skadas, bör få ersättning för den skada, som *deraf* uppkommer. Om detta är en riktig princip, kan det naturligtvis ej försvaras, att, om denne arbetare redan under de första åtta eller, såsom nu föreslagits, fjorton dagarne blifvit skadad i det yrkesfarliga yrket, han, derför att han blifvit skadad så snart efter sin anställning, skulle gå miste om den ersättning, som eljest skulle tillerkänts honom. När dertill kommer, att, såsom är antagligt, all risk, som enligt den föreslagna lagen ålig-

Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)

ger arbetsgifvaren, i de flesta fall kommer att öfverflyttas på riks-försäkringsanstalten, blir naturligtvis undantaget för olycksfall under de första åtta eller fjorton dagarne endast en fråga om premiens storlek. Och jag vågar påstå, att den skilnad, som kan uppkomma för försäkringsanstalten, om premien bestämmes för hela tiden utan det ifrågavarande undantaget eller med detsamma, skall blifva så minimal, att man från arbetsgifvarnes sida icke skall kunna hafva någon risk af styckets uteslutande. Om ansvaret öfverflyttas på försäkringsanstalten, bli säkerligen premierna i begge fallen precis desamma. Under sådana förhållanden tror jag, att det vore mycket origtigt att skada principen om ersättningskyldighet i de yrken, som här äro i fråga, på ett så betänkligt sätt som genom att införa i lagen en bestämmelse om viss tid, efter hvilken olycksfallet skall hafva inträffat, sedan arbetaren blifvit engagerad i yrket.

Jag ber att få yrka bifall till reservanternes och Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Lagerbring: Yrkandet om en bestämmelse, att en arbetare skall hafva varit anställd hos sin arbetsgifvare fjorton dagar, innan han är ersättningsberättigad, har egentligen framstälts af två talare, som på förmiddagen angåfvo sig såsom mycket ifrige motståndare mot förslaget. Redan detta gör, att man ju ej kan vara fullt säker på om en sådan bestämmelse verkligen kan vara till fördel för detta förslag. Men beträffande hvad talaren på skarborgsbänken anförde, att arbetsgifvaren får lof att taga reda på om en arbetare blifvit hemmastadd, skicklig, i det yrke, hvari han anställes, får jag säga, att det är bra få yrken, i hvilka en arbetare hinner att få någon arbetsskicklighet på åtta dagar, så att i det fallet vinnes väl ej synnerligen mycket. För öfrigt får jag säga i likhet med herr Fränckel, att, så snart arbetsgifvaren anlitar försäkringsanstalten, frågan om denna tidsbestämmelse blir blott en premiefråga. Risken minskas för försäkringsanstalten, om den icke är ersättningskyldig på åtta eller fjorton dagar. Detta komme ju att hafva någon betydelse för premien, men så ringa, att den ej spelar någon rol.

Då paragrafen är antagen af Andra Kammaren i dess ursprungliga lydelse och, såsom jag förut haft äran påvisa, den mindre risken i praktiken icke kommer att spela någon rol, vill jag fortfarande yrka, att paragrafen äfven af denna kammare antages i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, och att således detta stycke utgår.

Herr Almström: Jag tror, att den siste ärade talaren har tolkat talarens på skarborgsbänken yttrande fullständigt origtigt. Han har icke sagt, att det var meningen, att under åtta eller fjorton dagar arbetaren skulle hinna inhemta tillräcklig skicklighet, utan att arbetsgifvaren skulle kunna blifva i tillfälle att se, om arbetaren skulle kunna sättas till det arbete, som han uppgifvit sig kunna utföra, och i hvilket arbete möjligen ett och annat kunde medföra risk. För öfrigt får jag lof att säga — jag behöfver ju ej sticka under stol dermed —, att hela denna fråga hvilat på att Andra Kammaren strukit de åtta dagarne och vi å vår sida anse billigt, att någon tid får

tilländalöpa, innan risken för arbetsgifvaren inträder. Om Första Kammaren antager *fyrtion dagar* och Andra Kammaren antagit *noll*, är det temligen tydligt, att en sammanjemkning skall leda till *åtta dagar*. *Lagförslag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.*

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande stycke yrkats, dels, af friherre *Klingspor*, att detsamma skulle godkännas med den ändring, att orden »åtta dagar» utbyttes mot »fyrtion dagar», och dels att stycket skulle afslås.

Sedermera gjordes först proposition på godkännande af stycket oförändradt samt derefter propositioner i enlighet med nyssnämnda båda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till det af friherre *Klingspor* framställda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits afslag å stycket, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 1 § tredje stycket i särskilda utskottets förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete med den ändring, att orden »åtta dagar» utbytes mot »fyrtion dagar», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås ifrågavarande stycke.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—70;

Nej—36.

Fjerde stycket.

Godkändes.

2 §.

Herr Stephens: Då jag sist hade ordet vid behandlingen af 1 §:s första stycke, tillkännagaf jag, att, i händelse detta stycke blefve antaget, jag skulle yrka på att i 2 § måtte införas en punkt, i hvil-

Lagförslag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.
(Forts.)

ken skulle intagas såsom ersättningsskyldigt yrke äfven jordbruket med dess binärningar. Då det nu kommit till min kännedom, att proposition komme att vägras på ett sådant yrkande, vill jag ändra mitt yrkande derhän, att i 2 §:s femte punkt orden: »som idkas på sådant sätt och i sådan omfattning, att den kan anses med fabriksrörelse jemförlig» måtte uteslutas, samt att sista stycket: »I denna § afses ej verksamhet, som idkas allenast såsom binärning till jordbruk» äfven måtte uteslutas.

Herr Asker: Som kammarens ledamöter behagade finna, har jag beträffande denna punkt så till vida varit af olika mening mot utskottets öfrige ledamöter, att jag ansett, att skogsafverkning icke bort bland ersättningspligtiga näringar upptagas. Jag har härvid hufvudsakligen stödt mig på de skäl, som blifvit af särskilda utskottet vid 1900 års riksdag anförda mot en dylik bestämmelse. Men jag ber att till dessa skäl få foga ytterligare ett. Jag anser nemligen, att »skogsafverkning» är ett så vidtomfattande begrepp, att åtminstone någon definition bör finnas i lagen, som angifver hvad som menas dermed. På det icke domstolarne i tvifvelaktiga fall måtte sakna ledning för huru lagen rätteligen skall tolkas.

Hvad den siste ärade talarens yrkande vidkommer, tror jag, att det ligger en fara i att godkänna ett sådant förslag, emedan man svårigen skulle kunna finna någon utväg till sammanjemkning med det beslut, som Andra Kammaren vid denna paragraf redan fattat. Och jag tänker mig mer än väl möjligheten af att vid en kommande riksdag förslag kan framläggas, som inrangerar såväl jordbruket som dess binärningar under lagen, men jag anser, att man vid denna riksdag bör stanna vid förslaget, sådant det föreligger.

Jag får därför, herr greffe och talman vördsamt yrka bifall till utskottets förslag i 2 § med den förändring, att ordet »skogsafverkning» måtte ur paragrafen uteslutas.

Herr Blomberg: Jag är i den angenäma ställning, att jag icke träffas af det yttrande, som helt nyss fälades af särskilda utskottets ordförande, i hvilket han så att säga stälde utanför debatten om de särskilda paragraferna, dem, som förut på något sätt dokumenterat sig som förslagets motståndare. Jag både kan och vill här bestämdt uttala, att jag med anslutning till de åsikter, som jag gjort gällande redan flere gånger förut, då frågor af samma slag varit före, med fullt medvetande och med tillfredsställelse röstat för den bestämmelse, hvars antagande principiellt afgjort lagförslagets öde, nemligen 1 §:s första punkt. Men det hindrar mig icke att mot sådana punkter i förslaget, som jag finner vara underhaltiga eller origtiga, inlägga min gensaga. I 2 § finnes sådana bestämmelser, som jag anser vara af den beskaffenhet, att de innebära en fullständig motsägelse mot de grundsater, på hvilka de stadganden hvila, till hvilka jag skänker mitt bifall och hvilka jag önskar framgång. Just på denna grund håller jag före, att dessa bestämmelser, som strida mot de af mig gillade grundsaterna, måtte ur förslaget utgå.

Så vidt jag förstår, är förslaget byggt på den grundtanken, att

man skall genom detsamma åstadkomma en viss ekonomisk trygghet och säkerhet för arbetarne i de yrken eller näringar, hvilka äro af mera farlig beskaffenhet, och jag menar, att dessa yrken äro farliga, vare sig de idkas i och för sig eller såsom binärningar till jordbruk. Ej minskas väl näringens farlighet därför, att den idkas såsom binärning till jordbruk. Således fordrar principen, att de personer, som i en näring äro utsatta för fara, icke skola blifva sämre ställda därför, att näringen händelsevis idkas i samband med eller såsom binärning till jordbruk. För den skull innehåller enligt min mening sista punkten i 2 § en så onaturlig utväxt på det förslag, som här föreligger, att, om man vill åstadkomma en någorlunda sund lag, som kan hafva någon framtid för sig, den ovilkorligen bör borttagas. Derför går mitt yrkande ut på att sista punkten i 2 §, som lyder: »I denna § afses ej verksamhet, som idkas allenast såsom binärning till jordbruk», må ur förslaget utgå. Jag håller före, att detta är en fordran som af rättvisa och billighet dikteras, och jag anser, att utslutandet icke på något sätt innebär någon fara för förslaget. Jag för min del önskar nog också, att sjelfva jordbruksnäringens arbetare skulle blifva föremål för en sådan lagstiftning, som här är i fråga. Men jag erkänner, att detta kan vara förbundet med svårigheter, och jag vill därför icke i det afseendet göra något yrkande. Men inrymmandet bland försäkrings- eller ansvarspligtiga yrken af jordbrukets binärningar är icke — jag tillåter mig ännu en gång betona detta — förbundet med några svårigheter. Derför tillåter jag mig yrka, att sista punkten i 2 § måtte ur densamma utgå, och anhåller jag om proposition på detta mitt yrkande.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

Herr Lundberg: Då Första Kammaren på förmiddagen godkänt första punkten af 1 §, böjer jag mig lojalt för detta kammarens beslut. Men såsom jag på förmiddagen hade äran yttra, huser jag mot åtskilliga detaljbestämmelser i förslaget vissa betänkligheter, alldeles oafsedt mina principiella anmärkningar mot hela förslaget. Jag anhåller därför, och jag har rätt att fordra det, att icke blifva bemött med misstroende, då jag gör en eller annan detaljanmärkning. Jag har rätt att fordra, att icke — såsom i särskilda utskottet öppet skedde — för hvarje förslag till detaljförändring beskyllas för att ämna sätta krokben för hela lagförslaget.

Jag föranledes till detta yttrande af en af ordföranden i det särskilda utskottet emot en annan talare nyss fäld replik. Jag öfvergår härefter till sjelfva saken.

Till en början ber jag då att få förena mig med den förste talaren, herr Asker. Denna historia, hur skogsafverkningen inkom i lagförslaget, förtjenar sitt eget kapitel. Yttersta anledningen härtill var en af herr Daniel Persson i Tällberg i fjol väckt motion i ämnet. Motionären afsåg med denna motion alldeles uppenbart att träffa de af så många hatade stora sågverksbolagen. Han begärde nemligen i sin motion uttryckligen, att ansvaret för olycksfall vid skogsafverkning skulle drabba den, på hvilkens bekostnad, d. v. s. den, för hvilkens räkning skogsafverkningen utfördes. Detta lagförslag åter hvilat på den grundsatsen, att, om en person såsom yrke utöfvar en

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

handtering, skall han hafva att vidkännas följderna af olycksfall deri, äfven om han utför arbetet såsom entreprenör eller ackordstagare. Nu är förhållandet det, att de stora sågverksbolagen i allmänhet icke själfva verkställa skogsafverkningar utan öfverlemla detta åt entreprenörer eller ackordstagare. Således kommer ansvaret för olycksfall vid dessa skogsafverkningar icke att drabba sågverksbolagen, utan entreprenörer och ackordstagare. De personer, som motionären med sin motion velat träffa, drabbas således alls icke af lagen. Lagen drabbar hemmansbrukare och landtbönder i ådalarne, hvilka visst icke mäta stå risken för ett eller flera olycksfall. Då härtill kommer, att det alltid blir ytterst svårt, ja ofta omöjligt, att bestämma, när skogsafverkning drivs såsom yrke, så hemställer jag om bifall till herr Askers yrkande i denna del.

Vidare instämmer jag med den siste talaren i hans förslag om uteslutande af sista momentet i paragrafen. Under förmiddagens diskussion yttrades mycket om skälen, hvarför jordbruksarbetare skulle ur lagen uteslutas. Jag gillar dessa skäl, men jag kunde icke höra något skäl, hvarför från lagen äfven skulle undantagas jordbrukets binärningar. Chefen för civildepartementet anförde i fjorårets proposition helt kort och godt, att utöfvarne af jordbruket och dess binärningar ofta befinna sig i sådana ekonomiska förhållanden, att de icke kunna bära följderna af olycksfall. Jag erkänner detta skäls giltighet i fråga om jordbruket men icke alls i afseende å utöfvarne af jordbrukets binärningar, så vidt de falla under lagen. Ty för att idkarne af jordbrukets binärningar skola falla under lagen, fordras, att dessa binärningar drivas i samma omfattning som fabriker. Det är icke jordbruksarbetare, som der arbeta, utan fabriksarbetare; och jag kan icke fatta, hvarför den ene fabriksarbetaren skall vara underkastad skydd och den andre icke.

Hans excellens herr statsministern antydde ett skäl, som i särskilda utskottet öppet angafs. Det skulle vara ett politiskt skäl. För min del vill jag icke låta politiken spela någon rol i en lagstiftningsfråga.

Jag yrkar därför att äfven sista momentet i paragrafen måtte ur lagförslaget utgå.

Herr Almström: Den ärade ordföranden i det utskott, som haft denna fråga om hand, behagade yttra, att då två af motståndarne till förslaget yrkat någonting, så är detta naturligtvis icke till fördel för förslaget. Jag vet icke hvarför jag skall anses såsom motståndare till förslaget. Jag har icke på förmiddagen yttrat något mot detta förslag. Jag kan också rent ut säga, att jag för min del anser, att när en sådan lagstiftning som den nu ifrågasatta är genomförd i alla länder, så innebär detta, att man icke kan undvika att gifva sig in derpå. Men skall en sådan lagstiftning här genomföras — och jag har icke någonting deremot — så skall den åtminstone drabba rättvist. Från de kategorier af arbetare, som skola skyddas genom de här angifna bestämmelserna, och som sålunda skola erhålla ersättning för den skada de kunna lida under sitt arbete, är största delen af landets arbetare utesluten. Jordbruket och dess binärningar finnas här icke upptagna. Detta anser jag för min del vara den största bristen i

förslaget, och hvad som kan göras för att få denna brist afhjelpat anser jag vara till ovilkorlig fördel för förslaget. Då formerna icke lära tillåta, att man framställer yrkande om att jordbrukets arbetare inrymmas inom ramen för dem, som här redan äro upptagna, så kan jag icke framkomma med detta yrkande, ehuru jag vore benägen att göra det, utan jag skall inskränka mig till att instämma i det yrkande, som här blifvit framställt af herr Stephens.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

Nu har här man och man emellan blifvit sagdt och äfven uttalats under diskussionen här i dag på förmiddagen, att detta är blott ett första steg. De kategorier af arbetare, som här icke finnas upptagna, komma snart att intagas. Jag skall då be att få påminna, huru det var, då lagen om yrkesfara genomdrefs. Den omfattade ungefär samma kategorier, som här äro upptagna, och man gjorde mot det förslag, som då var framlagdt, samma anmärkning, att icke landbruksarbetarne upptagits, oaktadt erfarenheten visade, att de vore lika utsatta för fara som industriens och att till och med inom vissa grenar af landbruk anmärkningsvärdt många olycksfall ofta inträffade. Man fick då derpå det svaret, att detta var en sak, som naturligtvis skulle rättas sedermera, och att man till att börja med icke kunde taga steget fullt ut, utan borde inskränka omfånget till de industriella arbetarne. Det samma har blifvit sagdt nu. Jag för min del ställer mig mycket skeptisk mot dessa löften, hvilka hvad lagen om yrkesfaran angår icke realiserats under de elfva år denna varit gällande. Jag har ansett det vara skäl att uttala, att då man stiftar en skyddslag eller, om man hellre så vill kalla det, en ersättningslag, så bör den, om rättvisa skall skipas, utsträckas till alla dem, som äro utsatta för fara under arbetet.

Jag anhåller om bifall till herr Stephens yrkande.

Herr Leman: Vid en föregående riksdag, då detta ärende var före, tillät jag mig påpeka, att enligt mitt förmenande en af de svagaste punkterna i lagen vore förslaget, att verksamhet, som idkas allenast såsom binäring till jordbruk, icke faller inom lagens område. Man må se saken från hvilken synpunkt man vill, så måste man dock erkänna, att det blir en orättvisa, om denna punkt skall stå kvar. En liten handtverkare har sannerligen icke lättare att betala en skadeersättning än en landbrukare, som har ett stort tegelbruk. Jag tillät mig då påpeka den oegentlighet, som ligger deri att, om en landbrukare drifver ett stort tegelbruk såsom binäring, skulle han vara fri från att gifva ersättning för olycksfall, men att, om en person arrenderade tegelbruket, så finge han betala sådan ersättning. Det är ingen sund lag, som innehåller sådana oegentligheter. Det är därför som jag, liksom herr Blomberg förut, yrkar att denna punkt, såsom innebärande en kräftska för hela lagen, måtte utgå.

Men om icke kammaren skulle bifalla detta yrkande och om följaktligen denna punkt skulle komma att stå kvar, skall jag be att få förena mig med herr Asker i fråga om att »skogsafverkningen» skall utgå. Jag befarar nemligen, att om denna punkt står kvar, kommer det att leda till evinnerliga tvister, om och i hvad mån skogsafverkningen är eller icke är binäring till jordbruk. Jag skulle

Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.
(Forts.)

kunna framdraga många exempel på huru svårt det är att uppdraga gränsen härför, men jag vill icke upptaga kammarens tid härmed. Faller den sista punkten bort, så förfaller till stor del anledningen till mina tvifvelsmål i afseende å skogsafverkningen. Jag får därför uttala den önskan, att det först måtte afgöras, om denna sista punkt skall utgå eller icke. Deraf beror mitt och kanske fleras votum i afseende å skogsafverkningen.

Emellertid tillåter jag mig instämma i herr Blombergs yrkande, att sista punkten måtte utgå.

Grefve Hamilton: Huru ifrig anhängare jag än må vara till den förändringen, att denna lag måtte omfatta äfven jordbruksarbetare, kan jag likväl icke, då nu upplyst blifvit, att lagen icke kan för tillfället ändras på sätt jag önskat, biträda herr Stephens' förslag, enär det skulle vara blott halfgjordt arbete. Jag håller nemligen före, att, då jordbrukets binäringars arbetare skola erhålla olycksfallsersättning, lagen äfven bör omfatta jordbrukets arbetare, och jag tror att jordbruksarbetaren får lättare att erhålla denna ersättning, derest det sker på samma gång. Jag hyser äfven farhågor för att, derest denna sista punkt i paragrafen blir struken, detta kommer att försvåra lagens antagande, enär en sammanjemkning blir ytterst svår åstadkomma. Derför anser jag — oaktadt jag, såsom jag nyss nämnde, skulle vilja, att lagen omfattade såväl jordbrukets som jordbrukets binäringars arbetare — såsom vän af lagens genomförande för tillfället klokast att biträda utskottets förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Friherre Lagerbring: Herr Blomberg började sitt anförande nyss med att uttrycka sin glädje öfver att han icke drabbades af den anmärkning, som jag här skulle hafva rigtat mot personer, som icke äro vänner af förslaget. Denna anmärkning skulle hafva gått ut derpå, att jag ville ställa dem utanför debatten. Jag vill säga, att jag träffas icke af denna herr Blombergs anmärkning. Jag hvarken vill eller kan ställa någon af kammarens ledamöter utanför debatten; men jag anser mig hafva samma rätt som herr Blomberg att enligt min uppfattning tolka innebörden af de yttranden, som här fällas.

Hvad beträffar yrkandena vid denna paragraf, så äro de egentligen två. Det ena är, att skogsafverkningen skall utgå. Det kan icke förnekas, att skogsafverkning är ett yrke, angående hvilket vissa svårigheter vid lagens tillämpning må hända komma att uppstå. Det kan dock sägas detsamma om ett eller annat af de öfriga yrkena, och när man förut har sagt, att många tycka att lagen har för liten omfattning, så synes mig icke klokt att nu plocka ut det ena yrket efter det andra. Jag är öfvertygad, att praxis kommer att i viss mån reglera svårigheterna, och inom utskottet funnos åtminstone ett par sakkunniga ledamöter, som uttalade den åsigt, att det icke mötte något hinder att taga skogsafverkningen med. För min egen del är jag icke sakkunnig på detta område, och jag kan därför icke uttala någon bestämd åsigt, utan har blott velat säga, att jag tror det vara klokt att nu söka gifva lagen så mycken omfattning som möjligt.

Under sådana förhållanden skulle jag egentligen yrka på bifall

till den ändring, som herr Stephens föreslagit. Men det förhåller sig med denna sak så, att huru gerna man än kunde vilja hafva med dessa binäringar till jordbruket och äfven sjelfva jordbruksarbetarne, så är det rätt svårt att få dem med, derför att Andra Kammaren redan fattat sitt beslut i denna fråga. Huru en sammanjemkning skulle komma att taga sig ut, vet jag icke. Emellertid vill jag tillägga, att lagen skall icke träda i kraft förrän 1903. Förr kan nemligen icke riksförsäkringsanstalten blifva färdig. Till nästa Riksdag kan således ett förslag om jordbrukets och dess binäringsars behandling framkomma. Då kan denna fråga blifva ordentligt behandlad, blifva granskad i utskottet och komma fram i riktig form. Jag tror derför, att vännerna af förslaget — jag hoppas att jag icke sårar någons känslor, då jag skiljer mellan vänner och motståndare till förslaget — göra klokt i att nu antaga paragrafen oförändrad och spara förändringarna tills vidare. Jag ber att få yrka bifall till paragrafen oförändrad.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

Herr Blomberg: Det kunde visserligen synas alldeles onödigt att ingå i något svaromål på hvad som senast yttrades, då, så vidt jag förstår, ingenting blifvit anfördt, som skulle kunna utgöra grund och skäl för den sista punkten i denna paragraf, annat än att Andra Kammaren redan antagit paragrafen oförändrad. För min del tror jag, att det tillkommer hvardera kammaren att vid pröfning af lagförslag öfverväga, huruvida de framlagda lagbestämmelserna äro lämpliga, äro riktiga eller icke. Sedan kamrarne gjort detta och kommit till afvikande resultat, blir det det utskotts sak, som haft ärendet om hand, att i sammanjemkningsväg söka åstadkomma en sådan formulering, om hvilken kamrarne kunna ena sig. Så snart man således icke kan på annat sätt styrka, att det yrkande jag gjort är oriktigt eller olämpligt, anser jag, att jag med fullt fog kan göra gällande, att denna punkt bör utgå. Jag påstår fortfarande, att så länge man bygger lagen på ersättningskyldigheten med hänsyn till vissa bestämda yrken på grund af dessas farlighet för arbetarne, så har man icke rätt att på detta godtyckliga sätt taga bort en del af vissa yrken af samma slag blott derför, att de karakteriseras såsom binäringar till jordbruket. Det är näringen såsom sådan, som bestämmer dess farlighet och som således också bestämmer, huru vida dess arbetare böra få åtnjuta det särskilda skydd, den särskilda ersättning, som kommer i fråga, och alltså icke den omständigheten, att i några fall yrket idkas såsom binäring till jordbruket.

På dessa grunder är det som jag gjort mitt yrkande, och på dessa grunder är det också som jag stöder min fortfarande anhållan om bifall till samma yrkande.

Herr statsrådet Annerstedt: Herr grefve och talman! Mina herrar! Här har redan af en talare antydts skälet, hvarför, enligt min uppfattning, sista stycket af 2 § icke lämpligen kan uteslutas, då jordbruksarbetare icke äro upptagna bland de arbetare, hvilkas yrken medföra ersättningskyldighet för arbetsgifvaren.

Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)

Förhållandet med jordbruksarbetarne är ju det, att de användas till olika sysselsättningar vid olika tider af året, ja, snart sagdt å olika dagar. Att då en arbetare, som exempelvis vore tillfälligt sysselsatt i en husbehofsqvarn, använd endast såsom binäring till jordbruket, såsom för malning af gröpsäd eller dylikt, skulle åtnjuta förmånen af lagens tillämpning, men deremot icke ha rätt till ersättning under öfriga delar af året, då han går såsom ren jordbruksarbetare och sysslar med lokomobiler eller dylikt — sådant kan icke vara lämpligt. Detta är, enligt min uppfattning, skäl nog att, så länge jordbruket icke införes bland de i lagen afsedda näringarna, ej heller dess binärningar böra under lagen inbegripas. En grund härtill finner jag äfven deri, att dessa binärningar till jordbruket icke drivas med mekaniska hjälpmedel i sådan omfattning, som der dessa näringar äro sjelfständiga yrken. Om jag genomgår de yrken, som kunna tänkas såsom binärningar till jordbruket, torde det till fullo bekräfta sig, att det der i allmänhet gäller anstalter af vida mindre omfattning och mindre farlig beskaffenhet än vid motsvarande yrkesmessigt drifna handtering.

Jag tror därför, i likhet med talaren på kristianstadslänsbänken, det enda rätta vara att antaga 2 § i det skick, den föreligger, och sedan arbeta på lagens utsträckande till jordbruket och dess binärningar. Då så är, ber jag att få yrka bifall till paragrafen, sådan den föreligger i utskottets betänkande.

Herr Fröberg: Herr grefve och talman! Mina herrar! Jag instämmer hufvudsakligen och egentligen med herr Blomberg, men är dock med honom i det afseendet af olika mening, att jag önskar, likasom utskottets högt ärade ordförande erkände torde komma att i framtiden ske, att den lag, som här stiftas, redan nu må beslutas blifva i vidsträcktare mån gällande eller för så många som möjligt af de personer, som syssla med vanligt yrkesarbete.

Dessutom synes det mig, att enligt herr Blombergs förslag den orimligheten kommer att kvarstå, det en arbetare i samma handtering skall, i händelse af olycksfall i arbetet, få ersättning eller icke, allt efter som handteringen utöfvats i eller utan förening med jordbruk. Är denna min uppfattning riktig, så skulle det kunna komma att inträffa, t. ex., att, om en jordbrukare, egande ett hemman, låter hugga ned dess skog och en arbetare dervid skadas, jordbrukaren blefve fri från ersättningsskyldighet; men, att om en industriidkare köpt samma skog och afverkade den, eller han vore sågverksegare, då skulle han ersätta den skadade arbetaren. Detta är, som en hvar kan inse, en stor oegentlighet; och bör den förty ej i lag godkännas.

För afhjelpande af denna oegentlighet och på det lagen måtte erhålla så stor omfattning, som det nu må vara möjligt gifva densamma, vill jag därför härmed föreslå, det kammaren måtte besluta, att 2 §, 1:sta stycket, skall erhålla följande lydelse: »Skyldighet att enligt 1 § utgifva ersättning åligge enskild arbetsgifvare inom nedan omnämda verksamhet, nemligen —», och att paragrafens sista stycke uteslutes.

Herr grefve och talman! Jag anhåller om proposition å detta mitt yrkande.

Herr Billing: Herr grefve och talman! Mina herrar! I allt, som blifvit sagdt mot sista stycket af denna paragraf, instämmer jag hjertligt; det kan icke förnekas, att detta stycke är den svagaste punkten i hela lagförslaget. Man kan icke neka, att en inkonsequens här föreligger, och man kan, tror jag, icke heller bestrida, att denna punkt innebär en obillighet. Derfor skulle jag lifligt önskat, att denna punkt icke skulle införts i lagen. Men då jag nu, å andra sidan, omöjligt kan förstå annat, än att ett bifall till yrkandet på sista styckets uteslutande måste medföra eller åtminstone mycket lätt kan medföra hela lagförslagets fall, anser jag, för min del, mig förhindrad att med min röst biträda det yrkandet, då jag förut varit med om att votera för första stycket i 1 §.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Herr Blomberg: Jag anhåller om ursäkt för att jag ännu en gång tager till ordet, men anledningen är ett yttrande, som faldes af herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet. Jag vill nemligen fästa uppmärksamheten på att i paragrafens första stycke säges, att det här är fråga om näringar, som idkas såsom *yrken*. Det är således icke fråga om sådan verksamhet, som en jordbrukare utöfvar i denna sin egenskap, utan då det talas om *binäringar*, idkade jemte jordbruket, menas det verkliga, yrkesmessigt drifna näringar. Detta är mitt svar på den af herr statsrådet gjorda invändningen.

Med anledning af den siste talarens yttrande ber jag åter att få ytterligare betona, att jag icke kan förstå, att man genom en sådan uteslutning som den af mig ifrågasatta skulle på något sätt riskera lagförslagets framgång, då det nemligen ovilkorligen måste vara hvarje kammars rätt att pröfva de olika punkterna i lagförslaget. Lika väl som det varit Andra Kammarens fulla rätt att, när den dertill funnit anledning, utesluta tredje punkten af 1 §, utan att någon sagt, att detta skulle vålla lagförslagets fall, är det helt visst vår rätt att utesluta sista punkten af denna paragraf, såsom jag tillåtit mig föreslå under de bästa förhoppningar om lagens framgång i förbättradt skick.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Fränckel: Herr grefve och talman, mina herrar! Jag skall be att få i herrarnes minne återföra, på hvilket sätt sammanförandet af här förtecknade yrken skett.

Redan den första arbetareförsäkringskomitén ansåg sig icke kunna afgöra, hvilka yrken vore att anse såsom så yrkesfarliga, att arbetarne inom desamma borde i någon form tillförsäkras en ersättning. Hvad gjorde då denna komité? Den utsände till de olika industriidkarne frågoformulär, och på grund af de uppgifter, som sålunda inhemtades rörande inträffade olycksfall i de olika yrkena, upprättades en statistik, som visade, hvilka yrken som medförde de flesta olycksfallen. Denna förteckning var den första af detta slag här i landet, som såg dagen. Derefter gjorde den senare arbetareförsäkringskomitén en liknande enquete, och på grund af densamma uppgjordes en förteckning, som nära öfverensstämmer med den nu föreliggande. Sedermera hafva, såsom herrarne finna af den kongl. propositionen, på grund af yttranden, som följde i Riksdagens kamrar, och på grund af meddelanden,

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.*

(Forts.)

som kommit till Kongl. Maj:ts vetskap, ytterligare vissa yrken införts i denna förteckning, och bland dessa förekommer äfven sågverksrörelsen. Jag frågar nu, om här verkligen anförts några skäl för att vare sig tillägga eller borttaga något ur denna förteckning, sådana skäl nemligen, som böra vinna gehör gent emot de siffror, som talat för att låta dessa yrken uppföras såsom de s. k. yrkesfarliga yrkena.

Jag kan nemligen för min del icke godkänna herr Stephens' förslag, att om jag så får säga genom en bakport få in jordbruksarbetarne under denna försäkring, nemligen genom att taga bort hvad som i slutet af paragrafen nämnes rörande jordbrukets binäringar. Ty, mina herrar, hvad har ändamålet varit med detta tillägg? Jo, ändamålet har varit, att om jag tills vidare anser, att jordbruksarbetare icke böra innefattas under denna lag, så bör jag icke heller ålägga en jordbrukare, som möjligtvis har en qvarn eller en såg, der för tillfället högst få personer äro sysselsatta, att i riksförsäkringsanstalten försäkra alla de arbetare, som tilläfventyrs kunna komma att taga befattning med dessa binäringar. Jag tror för min del, att i detta afseende den sista punkten i paragrafen är befogad och bör kvarstå, så vida man icke, såsom möjligen herr Stephens åsyftar, vill på detta sätt få in alla jordbruksarbetare under försäkringen.

Vidare har ifrågasatts, att skogsafverkningen skulle borttagas. Skogsafverkningen har emellertid, såsom herrarne finna, blifvit här upptagen på grund af hvad under frågans föregående behandling inom Riksdagen förekommit. Om herrarne se på den förteckning, som är införd i slutet af den kongl. propositionen och som afser de kostnader, som det skulle medföra att i riksförsäkringsanstalten försäkra arbetare inom skilda yrken, så skola herrarne finna, att, inom de olika farlighetsklasserna, skogsafverkningen kommer ganska högt, det vill säga att den betingar en ganska stor risk för de arbetare, som i detta yrke sysselsättas. Om detta är fallet och om de herrar, som på förmiddagen godkänt lagen i princip, vilja fullfölja den principen, kan jag icke finna annat, än att skogsafverkningen måste stå kvar bland de yrkesfarliga yrkena. Ty de svårigheter i praktiskt hänseende, som skulle förekomma vid tillämpningen af lagen, lära nog kunna lösas. Det synes mig sålunda, att i det skick frågan nu föreligger det skulle vara vådligt att låta sig bestämmas deraf, att den ene önskar sortera ut ett yrke och den andre ett annat, att den ene anser en viss kategori af arbetare böra vara med, under det att den andre anser samma kategori böra utgå, utan stöd af de erfarenheter som föreligga o. s. v. Jag tror således, att med hänsyn till den föregående behandling, som denna förteckning undergått, och så vida man önskar framgång åt saken, man gör klokast i att bifalla utskottets förslag, sådant det här föreligger. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till detta förslag.

Herr statsrådet Annerstedt: Herr grefve och talman, mina herrar! Den talare från Kopparbergs län, som nyss hade ordet, tolkade det sista stycket i 2 § på ett sätt, som, så vidt jag förstår, strider mot den vanliga tolkningen af de ord, som der äro använda. Att en näring bland dem, som uppräknas under de föregående num-

ren, såsom t. ex. qvarn- eller mejerirörelse, drifves såsom binäring till jordbruk, betyder alls icke detsamma, som att en jordbrukare drifver qvarn- eller mejerirörelse. Inom rättskipningen rörande beskattning är det en afgjord sak, att om han i någon omfattning drifver qvarn-, sågverks- eller mejerirörelse — så att han t. ex. legosågar, förmal mot tull af mjöl eller mottager främmande mjölk till bearbetning i sitt mejeri — så betraktas denna näring såsom ett alldeles särskildt yrke och alldeles icke såsom en binäring till jordbruket. Såsom alla känna, spelar detta en väsentlig roll i beskattningshänseende. Det är också efter mitt förmenande alldeles uppenbart, att, då dessa ord här i 2 § begagnas, detta innebär, att de ifrågavarande näringarna skola drifvas endast till husbehof, att dervid icke får användas främmande råvara eller dylikt, utan att uteslutande gårdens produkter skola bearbetas. Deraf följer också, att alla dessa näringar måste i verkligheten vara af ytterst ringa omfattning och att således det skäl, som skulle föranleda ersättningspligten, nemligen det yrkesmessiga utöfvandet, icke i detta fall foreligger. Men i samma stund jordbrukaren bedrifver en sådan näring i större omfattning och icke allenast med egna produkter, i samma stund faller han, efter den lydelse sista stycket har, under bestämmelserna i 2 §.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats: 1:o att densamma skulle godkännas; 2:o af herr *Fröberg*, att paragrafen måtte antagas med den ändring, att i inledningen orden »der han såsom yrke utöfvar någon här nedan omförmäld verksamhet» utbyttes mot »inom nedan omförmäld verksamhet»; 3:o af herr *Asker*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att ur det med 1 betecknade stycket utelemnades ordet »skogsafverkning»; 4:o af herr *Stephens*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring att dels ur stycket 5 uteslötes orden »som idkas på sådant sätt och i sådan omfattning, att den kan anses med fabriksrörelse jemförlig», dels ock att hela sista stycket af paragrafen skulle afslås; samt 5:o af herr *Blomberg*, att ifrågavarande paragraf skulle godkännas med uteslutande af sistnämnda stycke.

Vidare yttrade herr talmannen, att han, i följd af derom under öfverläggningen särskildt gjord begäran, ville först låta komma under afgörande de yrkanden, som framstälts beträffande paragrafens sista stycke; att derefter propositioner komme att göras i afseende å de med 1 och 5 betecknade styckena, hvart efter annat, vidare angående öfriga stycken af paragrafen med undantag af inledningen, och att slutligen de beträffande inledningen framställda yrkandena skulle till afgörande företagas.

Vidkommande sista stycket af föreliggande paragraf hade yrkats, dels att ifrågavarande stycke skulle godkännas, dels ock, att densamma skulle afslås. Herr talmannen gjorde propositioner jemlikt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på styckets godkännande vara med öfvervägande ja besvarad.

Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 2 § sista stycket i särskilda utskottets förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås ifrågavarande stycke.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—54;

Nej—72.

Härefter yttrade herr talmannen, att i afseende å det med 1 betecknade stycket yrkats, dels att detsamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Asker*, att stycket skulle godkännas med uteslutande af ordet »skogsafverkning». Efter gjorda propositioner i enlighet med dessa yrkanden förklarade herr talmannen sig anse propositionen på godkännande af stycket oförändradt vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Asker* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 2 § stycket 1) i särskilda utskottets förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes ifrågavarande stycke med den af herr *Asker* föreslagna ändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—66;

Nej—55.

Vidare yttrade herr talmannen, att i fråga om stycket 5) under öfverläggningen yrkats, dels att detsamma måtte godkännas, dels ock, af herr *Stephens*, att detsamma skulle godkännas med uteslutande af orden »som idkas på sådant sätt och i sådan omfattning, att den kan anses med fabriksrörelse jemförlig». Propositioner gjordes jemlikt dessa båda yrkanden, och förklarade herr talmannen sig finna propositionen på styckets godkännande utan ändring vara med öfvervägande ja besvarad.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 2 § stycket 5) i särskilda utskottets förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes ifrågavarande stycke med den af herr *Stephens* föreslagna ändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—68;

Nej—60.

Sedermera gjordes proposition på godkännande af öfriga stycken i den föreliggande paragrafen utom inledningen, och förklarades denna proposition vara med ja besvarad.

Slutligen yttrade herr talmannen, att beträffande inledningen yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Fröberg*, att inledningen måtte godkännas med den ändring, att de deri förekommande orden »der han såsom yrke utöfvar någon här nedan omförmäld verksamhet» utbyttes mot »inom nedan omförmäld verksamhet».

Härefter gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarade sig anse propositionen på inledningens godkännande oförändrad vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Första Kammarens Prot. 1901. N:o 22.

Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)

Den, som godkänner inledningen i 2 § af särskilda utskottets förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes inledningen med den af herr Fröberg föreslagna ändring.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—84;

Nej—42.

3 och 4 §§.

Godkändes.

5 §.

Herr Lundberg: För att tjena till ledning för domstolarne, innehåller denna paragraf uppskattning i vissa procenttal af den nedsättning i arbetsförmågan, som en viss skada antages kunna medföra. För att dessa exempel skola gifva domstolarne ledning, böra de vara signifikativa, d. v. s. bestämda och tydliga, så att de icke missleda i stället för att vägleda. I detta afseende ber jag få fästa uppmärksamheten på, att tariffen upptager blindhet å båda ögonen till full invaliditet samt blindhet å ett öga till 20 procent nedsättning af arbetsförmågan, och häremot har jag ingenting att invända. Deremot upptages blindhet å ena ögat jemte försvagad syn å det andra såsom motsvarande en nedsättning af arbetsförmågan till 70 procent. Vid hvilken grad af försvagad syn å det ena ögat skall denna nedsättning till 70 procent anses inträda? Mellan 20 procent och 100 procent finnes en stor latitud, och denna är här riktig, ty det gifves ofantligt många gradationer af försvagad syn, men icke kan blindhet å ena ögat jemte försvagad syn å det andra i *hvarje* fall eller ens i allmänhet betinga så stor nedsättning i arbetsförmågan som 70 procent. Bestämmelsen om de 70 procenten tjänar således endast till att vilseleda, icke vägleda domstolarne.

Förslaget uppskattar vidare nedsättningen af arbetsförmågan vid förlust af båda händerna till 100 procent samt vid förlust af blott en hand till 50 procent, och jag har ingenting att härvid anmärka. Deremot upptages förlust af ena handen eller foten jemte förminskad rörlighet i den andra såsom medförande en nedsättning till jemna

70 procent af arbetsförmågan. Nu finnas 1,000-tals gradationer af förminskad rörlighet hos handen eller foten. Vid hvilken grad af förminskad rörlighet skall då denna nedsättning till 70 procent anses inträda? Icke kan den inträda vid *hvarje* grad af förminskad rörlighet, och derfor är äfven detta procenttal vilseledande. För min del får jag derfor hemställa om den ändring af utskottets förslag, att orden: »Vid blindhet å ett öga jemte försvagad syn å det andra 70 procent», liksom äfven orden: »vid förlust af en hand eller fot jemte minskad rörlighet hos hand eller fot 70 procent» måtte ur förslaget utgå.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Friherre Lagerbring: Säsom herrarne torde finna, hafva dessa bestämmelser inkommit i lagen endast för att tjena *till ledning*, säsom det heter, vid bedömandet af invaliditetsgraden. Säsom den föregående talaren riktigt anmärkte, är det mycket svårt att genom en viss procentsats angifva, huru stor nedsättning skett i arbetsförmågan på grund af det ena eller andra olycksfallet. Jag kan endast meddela, att denna tablä blifvit uppgjord med ledning af de procentsatser, som tillämpas såväl vid enskilda olycksfallsförsäkringsbolag här i landet som i utlandet vid dylika aftal. Jag tror, att det måste vara ganska svårt för kammarens ledamöter att här med bestämdhet afgöra, hvilken procentsats är den rätta, och då, säsom sagdt, de i förslaget angifna icke hafva annat ändamål än att tjena till ledning, och alltså en viss frihet alltid är gifven vid tillämpningen af dessa procentsatser, tror jag det vara riktigast att antaga paragrafen oförändrad, utan att jag derfor vill bestrida, att anmärkningar mot den ena eller andra procentsatsen kunna göras. Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen oförändrad.

Herr Lundberg: Äfven jag kan till stöd för min anmärkning åberopa mig på fackmän och sakkunniga personer; specielt kan jag stödja mig på just den persons auktoritet, hvilken gifvit förslag till hela denna procentbestämning. Han ansåg visserligen för sin del alla dessa procentbestämmelser, som förslaget upptager, olämpliga, men medgif särskildt, att mina anmärkningar i de tvenne nyss nämnda fallen egde full befogenhet. Hvad jag begär är icke någon *ändring* af här föreslagna procentsatser; jag önskar endast, att vissa af dem måtte uteslutas, och jag tror, att denna uteslutning skulle blifva lycklig för domstolarne, da de hafva att tillämpa denna lag. Vid blindhet å ett öga jemte försvagad syn å det andra finnas ofantligt många grader, och domstolarne hafva då en latitud mellan 20 och 100 procent att hålla sig till; men angifver lagen i detta fall bestämdt 70 procent, blir detta vilseledande. Likaså vid försvagad rörlighet hos hand eller fot. Här finnas tusentals gradationer; och bör derfor domstolen hafva öppen för sig latituden mellan 50 och 100 procent. Jag hemställer endast om uteslutandet af de procentsatser, som äro vilseledande och komme att vid lagens tillämpning, säsom jag tror, medföra särskildt obehag.

Herr Nisser: Liksom den föregående talaren, tror jag det vara ganska farligt att i *lagen* fastslå sådana bestämmelser, som här före-

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

ligga. Jag vill nu endast påpeka den punkt, der det står: »vid förlust af alla tårna å en fot 20 procent». Jag skulle icke tro, att förlust af alla tårna å en fot i allmänhet göra en person olämplig att fortsätta ett arbete. Det synes mig, som om dessa bestämmelser snarare borde förläggas inom riks försäkringsanstaltens område. Jag ber särskildt få anföra, hurusom en bland mina arbetare vid sin döa efterlemnade enka och åtta barn, af hvilka fyra voro döfstumma. Alla dessa hafva genom bolagets försorg kunnat finna arbete; en är för närvarande skräddarelärling och sköter sitt arbete med framgång, och tvenne af dessa döfstumma äro antagna i arbete på bruket, men det är ju klart, att om sådana bestämmelser, som här föreslås, skulle blifva fastslagna såsom lag, vågade icke någon arbetsgifvare lemna en sådan andesvag som de nyss nämnde något som helst arbete. Ty gifvetvis är en person, så olyckligt lottad, mycket lätt utsatt för fara, och följaktligen skola arbetsgifvare, när lagen kommer till stånd, draga sig för att taga i sitt arbete en person, som lätteligen orsakar stora kostnader, då han råkar ut för olycka, som sannolikt blir större, i ju mindre grad han har alla sina sinnen i behåll. För min del skulle jag helst se, att dessa specifika bestämmelser icke inrymdes i lagen, utan blefve föremål för den riks försäkringsanstalts omsorg, hvilken kommer att handhafva utbetalning af ersättningen för alla dessa olycksfall. På grund häraf hemställer jag, att dessa speciella bestämmelser måtte utgå ur lagen.

Herr statsrådet Annerstedt: Det torde tillåtas mig att i kammarens minne återföra anledningen dertill, att denna tariff blifvit i lagen intagen. Grunden härför är den, att då Kongl. Maj:ts förslag till 1900 års Riksdag icke innehöll någon sådan tariff, hemställde särskilda utskottet, så vidt jag kan erinra mig, utan meningsskiljaktighet, att i dåvarande femte paragrafen skulle intagas ett stycke af följande lydelse: »i öfrigt skola till ledning vid bedömandet, i hvad mån olika kroppsskador skola anses åstadkomma nedsättning af arbetsförmågan, tjena de grunder, som varda af Konung och Riksdag gemensamt bestämda». Således hade Riksdagen i fjol den uppfattningen, att en dylik tariff lämpligen borde intagas i lagen. I öfverensstämmelse härmed upprättades föreliggande kongl. förslag, och då man ansåg, att en tariff, sådan utskottet i fjol begärde, borde i lagen upptagas, visste man väl, att denna tariff icke kan tjena till annat än att lemna en ledning vid bedömandet af olycksfallsförsäkringens storlek. Skulle emellertid Riksdagen nu hafva ändrat åsigt, är icke skadan stor, om tariffen uteslutes. Mig förefaller dock, att, då förslaget upprättats i öfverensstämmelse med hvad i fjol ansågs lämpligt, Riksdagen saknar anledning att nu utesluta ifrågavarande del af detsamma. Jag tillåter mig yrka bifall till paragrafen i dess nuvarande lydelse.

Herr Afzelius: Till det skäl, herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet anført, skall jag bedja få lägga ännu ett. Jag erkänner villigt, att en viss godtycklighet hvilat öfver dessa bestämmelser; det är och det måste blifva så. Men en olägenhet vid

denna lag har för mig och jag tror för många framträdts såsom synnerligen betydelsefull, och det är faran för processer. Allt, hvad man kan göra för att minska antalet processer i anledning af denna lags tillämpning, det bör man göra; och skulle det lemnas alldeles obestämdt, hvad den eller den skadan bör taxeras till, torde herrarne finna, att här blefve ett synnerligen rikt fält för rättegångar. Jag tror att, då man öfver hufvud i denna lag icke afser att fullt ersätta den skada som skett, utan endast att gifva ett fixt bidrag till dess ersättande, bör man icke heller i förevarande hänseende ställa sig på den rena principståndpunkten, utan får man nöja sig, blott taxeringen är sådan att den i de flesta fall träffar det rätta. Jag anser, i olikhet med herr Nisser, från praktisk synpunkt mycket ofördelaktigt, om denna tariff skulle alldeles uteslutas, och ber att få yrka bifall till den föreliggande paragrafen.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Herr Lundberg: Enligt min uppfattning har det af den siste talaren anförda skälet för bibehållande af denna paragraf ännu mer stärkt mitt yrkande. Jag tror, att bibehållandet af dessa tariffsatser af 70 procent vid blindhet å ett öga jemte försvagad syn å det andra o. s. v. skall föranleda ofantligt många processer. Huru domstolarne komma att döma, lemnar jag derhän, men att en enfaldig arbetare, som vid olycka i yrket förlorat synen å ena ögat samt till synförmågan försvagats å det andra, genast skall anse sig berättigad fordra ersättning, beräknad för nedsättning af arbetsförmågan till 70 procent, är temligen sannolikt, ehuru lagens mening naturligtvis alldeles icke är sådan. Likaledes, om han mister hand eller fot och den andra blir något litet skadad, kommer han säkerligen genast att fordra ersättning efter 70 procent, hvilket ju icke heller är lagens mening. Jag tror, att de af mig anmärkta procentbestämmelserna komma att göra mycket ondt och blifva orsak till många rättegångar, hvilka kunde förekommas, om dessa tvenne procentsatser uteslötes.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhandlingarna, att i afseende på nu föredragna paragraf yrkats: 1:o) att densamma skulle godkännas; 2:o) af herr *Lundberg*, att paragrafen skulle godkännas med de ändringar, att ur sista stycket uteslötes dels orden »vid blindhet å ett öga jemte försvagad syn å det andra sjuttio procent», dels och orden »vid förlust af en hand eller fot jemte minskad rörlighet hos hand eller fot sjuttio procent»; och 3:o) af herr *Nisser*, att paragrafen måtte godkännas med uteslutande af senare delen, som började med orden: »I öfrigt skall tjena till ledning».

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits bifall till herr Nissers yrkande, uppsattes, justerades och anslags en så lydande omröstningsproposition:

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)* Den, som godkänner 5 § i särskilda utskottets förslag till lag
angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen med uteslutande af den del, som börjar med orden: »I öfrigt skall tjena till ledning».

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 37.

6—9 §§.

Godkändes.

10 §.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Redan i förmiddags under principdebatten förekom åtskilligt klander deraf, att icke tydligare angifvits, i hvad grad arbetsgifvarne skulle drabbas af utgifter på grund af riks försäkringsanstaltens verksamhet. Det må tillåtas mig att här under detaljgranskningen något sysselsätta mig med sjelfva förvaltningskostnaden för denna anstalt, och jag vågar då påstå, att de siffror, hvartill dess driftkostnad af utskottet upptagits, ingalunda kunna anses tillfredsställande. Sambandet mellan denna riks försäkringsanstalt och allmänheten skall åstadkommas genom postsparbanken, hvilken senare skall verkställa både inkasseringar, göra utbetalningar samt förvalta fonderna. Detta är ju ett mycket vikt och bra sätt och kan mycket väl tillämpas, då postsparbanken, såsom det heter, har omkring 2,650 afdelningskontor spridda öfver hela riket. Men huru är det med dessa kontor? Det heter, att det är postsparbankskontor, men i sjelfva verket tillhöra de postverket, hos hvilket postsparbanken bor inhyses, och genom denna banks verksamhet få posttjenstemännen, särskildt de underordnade, vidkännas mycket besvär och arbete emot en högst otillfredsställande aflöning. De två öre, som utgå för hvarje insättning, och de $\frac{1}{10}$ procent, som komma vederbörande postförvaltare till godo, utgöra på långt när icke tillfredsställande ersättning för deras besvär och ansvar, och det är särskildt ur synpunkten af deras berättigade anspråk, jag här vågar tala. Hvarje tillökning i postsparbankens verksamhet, sådan den nu är anordnad, kommer ytterligare att drabba postverket med utgifter. Huru vida postverket kan tåla detta, må jag väl undra. Postsparbanken har ännu aldrig lyckats sjelf betala sin förvaltningskostnad. Hvad angår dess verksamhet å landsbygden, bor den inhyses, är fri från

lokalhyra samt en hel del kostnader i öfrigt och får behöfligt kapital förskotteradt af postverkets medel. Skall nu denna riksförsäkringsanstalt föras in i samma fotspår, blir det i hög grad betungande för postverket. Och då jag varit med om att i förmiddags rösta för olycksfallsförsäkringslagen, har jag också önskat, att grunden för dess verksamhet måtte för framtiden fotas på annat sätt, än man här tänkt sig.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Här förutsattes ett bidrag till anstaltens förvaltningskostnad af 105,000 kronor. Detta förefaller ju vara en alldeles för liten summa, och tänker man på kostnaden för postsparbankens förvaltning — hvilken, oafsedt alla förmånsrättigheter från postverket, likväl under år 1899 uppgick till 226,490 kronor — huru skall man då kunna tro, att riksförsäkringsanstalten kan nöja sig med 105,000 kronor om året? Vidare vågar jag påstå, att skall riksförsäkringsanstalten verka på ett klokt och ekonomiskt sätt, så bör postsparbanken, som skall hafva dess fonder om hand och förvalta dem, för detta ändamål erhålla helt andra bestämmelser än de, som nu äro gällande vid förvaltningen af dess egna fonder. Såsom vi veta, är postsparbanken i sin medelsförvaltning mest hänvisad till inköp af obligationer, och det kan då ifrågasättas, om medlen härigenom verkligen tillgodogöras på det mest ekonomiska sätt. Till stöd för min uppfattning vill jag erinra om de stora afskrifningar å postsparbankens fonder, som årligen egt rum; så till exempel anvisade Kongl. Maj:t år 1899 postsparbankens hela vinst 221,000 kronor att användas till afskrifning å värdet af de obligationer, den innehade. Detta betyder kanske icke så mycket för postsparbanken, men i fråga om den blifvande riksförsäkringsanstalten måste man tillse, att fondernas förvaltning ställes på det mest kloka och praktiska sätt.

Jag har vågat taga till ordet i detta ämne, då jag, som sagdt, anser, att postverkets tjenstemän icke böra betungas med göromål för riksförsäkringsanstalten på samma sätt och mot samma dåliga aflöning, som tillerkänts dem såsom ersättning för deras arbete för postsparbanken. Jag ber att få påpeka, att när denna infördes i Sverige och åtskilliga postförvaltningar försökte sätta sig emot tvånget till förökade göromål samt fränsäga sig dessa, ledde detta till ett förståndigande, att de måste åtaga sig ifrågavarande göromål. Det vore hårdt, om de nu skulle nödgas ikläda sig ytterligare förökadt arbete och ansvar emot samma dåliga ersättning, hvarmed de fått nöja sig från postsparbanken. Det vore ej heller riksförsäkringsanstalten värdigt att på detta sätt förtynga postverkets stat, om jag så får säga. Det är med dessa erinringar jag tillåter mig yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Lundberg: Jag ber att få begagna tillfället att framställa en förfrågan till herr chefen för justitiedepartementet. Denna fråga framställdes inom särskilda utskottet, men kunde icke af någon besvaras.

Enligt 25 § i förslaget skola afgifterna, som uttaxeras af arbetsgifvarne för försäkring af arbetarne, användas till betäckande af de risker, som försäkringen afsett. Nu kan man tänka sig, att afgifterna

Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall
i arbete.

Forts.

sättas mycket höga. I det fallet blir riks försäkringsanstalten mycket litet använd, och då skulle ändamålet med densamma vara förfeladt. Å andra sidan kan man tänka sig, att afgifterna sättas jmförelsevis mycket låga, och hans excellens herr statsministern antydde på förmiddagen, att de skulle komma att sättas låga. I sådant fall skulle mycket lätt en brist kunna uppstå i riks försäkringsanstaltens tillgångar. Denna brist observeras kanske icke genast. Det kan dröja 10, 15 à 20 år, innan den blir konstaterad och den kan då hafva stigit till höga belopp. Jag vill endast erinra om civilstatens pensionsinrättning, som nu laborerar med en ofantligt stor brist. Huru skall en sådan brist täckas? Derom nämner förslaget intet. Skall den täckas af staten, borde det finnas någon bestämmelse derom i lagen. Enligt 25 § skulle man kunna tänka sig, att bristen skulle täckas på det sättet, att afgifterna höjdes. Då skulle senare försäkringstagare få ersätta brist, som uppstått genom för låga afgifter för tidigare försäkringstagare, och det vore en bestämd orättvisa mot de senare försäkringstagarne.

Herr statsrådet Annerstedt: Det förefaller mig, att 25 §, såsom den är affattad, gifver svar på den fråga, som den siste ärade talaren framstälde. 25 § innehåller, att afgifterna för försäkring af arbetare i riks försäkringsanstalten skola bestämmas till de belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under hvilka det bedrifves, efter försäkringstekniska grunder prövas vara erforderliga för betäckande af de risker, som försäkringen afser. Afgifterna skola följaktligen hvarken vara högre eller lägre, än som erfordras för detta ändamål. Och personer, som äro vana att handhafva försäkringsanstalter, hafva förklarat, att det icke skall möta några oöfverstigliga svårigheter att bestämma dessa afgifter så, att de verkligen svara mot ändamålet. Det ligger i förhållandenas egen natur, att dessa afgifter tid efter annan behöfva jemkas efter vunnen erfarenhet för att fylla sitt ändamål, men grundtanken i förslaget är, att afgifterna skola betäcka omkostnaderna. Man har ju redan i andra länder riklig erfarenhet i detta fall. Man har äfven erfarenhet inom landet, vunnen i fråga om frekvensen af olycksfall. Och efter de upplysningar, som man från olika håll förskaffat sig, lär det för sakkunnige icke möta några svårigheter att afväga afgifterna för de olika yrkena på ett rättvist sätt och så, att de uppfylla sitt ändamål, i hvilket fall den situation, som den siste ärade talaren befarade, icke lär komma att inträffa.

Samme talare återopade förhållandena inom civilstatens pensionsinrättning. Men de svårigheter, som denna pensionsinrättning råkat ut för, äro uteslutande beroende derpå, att den saknat den sakkunniga utredning, som har varit behöfelig för att der kunna afgöra, huruvida de afgifter, som tjänstemännen gifva för pensionering af sina enkor, vore af den beskaffenhet, att de efter försäkringstekniska grunder vore tillräckliga för ändamålet. En sådan uträkning har icke skett i tillräckligt god tid, och deraf och från ingenting annat hafva svårigheterna der uppkommit.

Herr Törneblad: Den förste ärade talaren har infört diskussionen på ett mera omfattande område, än som speciellt rör den förevarande försäkringslagen och hvad dertill hörer. Han har berört frågan om förvaltningen af postsparbanken och dess förhållande till posten. Jag ger honom rätt deri, att saken är ganska allvarsam, men jag antager, att den komité, som nu sysslar med hithörande förhållanden, egnar densamma all uppmärksamhet.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.*
(Forts.)

Det torde icke vara kammarens ledamöter obekant, att när postsparbanken infördes på 80-talet, var det åtskilliga tvifvelsmål, som uttalades om dess förhållande till de öfriga dittills befintliga sparbankerna och andra anstalter af samma slag. Från början bestämdes de papper, som postsparbanken skulle få inköpa för placering af inflytande medel, mycket strängt. Någon mildring har skett i det afseendet, men utvidgningen har, såvidt jag kunnat finna, knappt visat sig tillräcklig. Då postsparbankens styrelse genom lag har varit hänvisad till att inköpa endast vissa prima papper, är det klart, att under den tid, då konkurrensen om dessa papper var synnerligen stark, prisen måste stiga, och jag har förut i kammaren haft tillfälle fästa uppmärksamheten derpå, att anläggande af en stor försäkringsanstalt, såsom här varit påtänkt ett par gånger förut, skulle medföra svårigheter i det afseende jag nu nämnt. Jag har också haft tillfälle att såsom ledamot af postsparbankens styrelse, då det förelåg ett omfattande förslag om arbetareförsäkring, uttala min reservation i fråga om postsparbankens verksamhet derutinnan, i viss mån i samma syfte, som den förste talaren här framställt, nemligen att det kunde välla fara att anlita postanstalternas tjänstemän för en så betydande rörelse, som då var i fråga. Helt olika ställer sig frågan enligt postsparbanksstyrelsens åsigt vid den nu föreslagna försäkringsanstalten, hvilken skall hafva en verksamhet, som förutsätter frivilligt anlåtande af densamma. Det torde nemligen böra mycket noga uppmärksammas och framhållas, hvad som under diskussionen i dag tyvärr icke tillräckligt framhållits från visst håll, att försäkringen icke är obligatorisk, utan att åtgärden är kombinerad med ansvarspligt och innefattar rätt till försäkring, men icke försäkringstvång. Således är det icke gifvet, att anstalten kommer att anlitas i så stor omfattning från början, att den skulle utöfva något större inflytande på posttjänstemännens på så många håll fördelade arbete. Af dessa skäl har styrelsen för postsparbanken, visserligen icke blundande för det ökade arbete, som skulle åstadkommas, dock icke ansett sig böra motsätta sig förslaget.

En annan fråga är den, huruvida åt postsparbankens fungerande tjänstemän kan beredas någon större ersättning, än som nu är fallet. Det är klart, att sådant vore önskligt, men under nuvarande förhållanden, då, såsom den förste talaren nämnde, afskrifning måste ske på de papper, som inköpts under de dyra tiderna, men som naturligtvis icke hafva samma värde nu som på den tiden, och då både sparbanker och enskilda banker genom sparkasseräkningar så skarpt konkurrera med postsparbanken, är det gifvet, att den icke har kunnat öka sina aflöningar på sätt annars möjligen skulle hafva skett. Jag kan dock meddela, att äfven det sista ganska ofördel-

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.*

(Forts.)

aktiga året slutat med behållning, ehuru ringa, för postsparbanken, och det, oaktadt uttagningarna varit så talrika och insättningarna, relativt åtminstone, minskats. Att den frågan förtjenar för framtiden noga öfvervägas och att dervid bör tillses, i hvad mån statsverket kan bidra mer eller mindre till postsparbanken, i samma mån som postsparbankens inkomster icke räcka till, är alldeles gifvet, och jag hoppas, att framtiden i detta afseende skall kunna åstadkomma något önskvärdt resultat.

Jag har endast velat här framlägga skälen för postsparbanksstyrelsen att icke motsätta sig det nu ifrågavarande, såsom man ansett, riksnyttiga företaget genom att vågra sin medverkan dertill i den mån tjänstemännens tid kan räcka till för ett starkt fördeladt arbete, som i det hela minimt faller på hvarje särskild plats. Derrför har man ansett sig kunna vara med, ehuru man visserligen icke blundat för svårigheterna.

Friherre Lagerbring: Endast ett par ord till svar på den fråga, som gjordes af talaren på vestmanlandsbänken.

Det är gifvet, att när man skall räkna ut premierna för en sådan här anstalt, utsätter man sig för att antingen sätta dem för högt eller för lågt. Bra sällan torde det inträffa, att man kommer till det resultatet, att de precis svara mot utgifterna. Har man satt premierna för högt, uppstår en vinst, för lågt, uppstår en brist. Det finnes icke i denna lag föreskrifvet, hvarken huru vinsten skall användas eller huru bristen skall betäckas. Det hör till den instruktion, som antagligen kommer att gifvas angående anstaltens verksamhet. Man kan ju tänka sig, att, om det ett år uppstår öfverskott, detta öfverskott afsättes för att täcka den brist, som kan uppstå ett annat år.

I ett afseende tror jag mig kunna lugna talaren på vestmanlandsbänken för de farhågor, han uttalade för att bristen icke skulle upptäckas förrän efter 10—15 år och att den då skulle kunna vara ofantligt stor. Det går icke så till i moderna företag, att man uppskjuter sina beräkningar i flera år, utan man gör bokslut hvarje år, och finnes då någon brist, kommer den genast fram. Skulle brist uppstå under en följd af år, föreställer jag mig, att Konung och Riksdag, som stiftat denna lag och medgifvit arbetsgifvarne att genom försäkring afbördas sig sin ersättningspligt, väl också på något sätt komma att sörja för att denna försäkringsanstalt blefve solvent.

För öfrigt hör denna fråga egentligen icke till denna paragraf.

Herr Lundberg: Jag tackar värdsamt för de svar, jag erhållit, men jag kan icke annat än beklaga, att svaren äro hvarandra diame-tralt motsatta.

I särskilda utskottet framstälde jag såsom min tro, att bristen skulle täckas på sätt herr chefen för justitiedepartementet nämnde, eller genom förhöjning af premierna, men det möttes i särskilda utskottet med den bestämdaste gensaga: det vore icke möjligt, det skulle vara höjden af orättvisa. Men jag tror, att det är just detta sätt att täcka bristen, som 25 § afser.

Utskottets ärade ordförande har gifvit anvisning på och hoppas,

att Konung och Riksdag skola täcka bristen genom särskildt anslag. Lagen gifver icke anledning till ett sådant antagande, och det strider på det bestämdaste mot hvad herr chefen för justitiedepartementet nämnde. Jag beklagar detta förhållande eller att, enligt lagen, bristen skall täckas genom ökade premier, ty detta kommer att minska tillslutningen till riksförsäkringsanstalten, och denna kommer till följd deraf att blifva relativt ganska litet begagnad.

*Lagförslag
angående
ersättning
för skada till
följd af
olycksfall i
arbete.*
(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, godkändes den föreliggande paragrafen.

11—20 §§.

Godkändes.

21 §.

Herr Lundberg: Lagförslaget bestämmer, att aftal om ersättning för skada i anledning af olycksfall, ingångna före olycksfallet, under vissa omständigheter skola vara utan verkan emot arbetaren. Skälet till denna bestämmelse är ganska naturligt. Det är den svagare ställning, som arbetaren intager i förhållande till arbetsgifvaren. Men samma skäl förefinnas icke att motsätta sig fria aftal om ersättning efter olycksfallet. Då är arbetarens ställning mycket stark. Då har han att trygga sig till den i lagen honom tillerkända rätten. Under sådana förhållanden synes det mig icke finnas något skäl, hvarför aftalsfriheten mellan arbetare och arbetsgifvare skulle efter olycksfallet inskränkas. Så har emellertid skett, då lagen bestämmer, att lifränta icke får utbytas mot kapitalersättning på en gång, der icke lifräntan understiger 60 kronor om året. Oändligt många fall gifvas, der det för både arbetsgifvaren och arbetaren vore bäst och lämpligast, att skadeersättningen utginge med visst kapital. Jag skall nämna ett exempel. Från Vestmanland resa årligen flere tiotal grufarbetare till Norrbotten för att arbeta vid gruffälten derstädes. De hafva fortfarande sina hem i Sala och Norberg. Der bo deras familjer, der hafva de ofta egna små lägenheter. Om en sådan arbetare uppe i Norrland drabbas af olycksfall, begifver han sig hem till sin familj. Om då ersättning skall utgå i form af lifränta, måste han fyra gånger om året skaffa sig ombud i Norrbotten, som lyfter lifräntan åt honom, och han skall fyra gånger om året skicka prestebetyg, som visar, att han lefver. Detta är för honom förenadt med både kostnad, besvär och obehag. Han tager då med uppräcka händer hellre ett par tusen kronor på en gång än en lifränta på exempelvis 150 kronor. Han får nog äfven i de flesta fall bättre nytta deraf.

Då, såsom sagdt, arbetarens ställning efter olycksfallet är ganska stark, synes det mig för den skull icke finnas något rimligt skäl, hvarför aftalsfrihet i afseende på utbyte af lifränta mot ett visst kapital skulle efter olycksfallet inskränkas. Derfor hemställer jag, att ur paragrafen måtte utgå sista delen: »afser aftalet, att i stället

Lagförslag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete. (Forts.)

för lifränta åt skadad arbetare skall på en gång erläggas visst belopp, vare det ej gällande, utan så är, att lifräntans belopp skulle understiga sextio kronor om året.

Särskilda utskottet har mot min i ämnet väckta motion anmärkt, att det vore fara för att arbetaren skulle försringra ett erhållet kapital och derpå komma fattigvården till last. Således skulle hänsyn till fattigvården betinga förenämnda bestämmelse; men från min synpunkt sedt kan fattigvårdshänsyn icke betinga bestämmelser i lagen, ty arbetsgifvaren har icke såsom sådan någon skyldighet att bidraga till lindring i den allmänna fattigvårdstungan; och då arbetaren enligt det kongl. förslaget skulle kunna få ut 1,100 à 1,200 kronor för ringare skada, synes det icke vara någon fara för att gifva den i högre grad skadade arbetaren ett kapital af 3,000—4,000 kronor. Arbetaren är mera rädd om ett större än om ett mindre kapital, och en i högre grad skadad arbetare är äfven mera än en i lägre grad skadad arbetare rädd om sin egendom.

Friherre Lagerbring: Jag vill endast meddela, att orsaken till denna bestämmelse är naturligtvis den, att den står i full öfverensstämmelse med lagens anda i öfrigt. Man vill åstadkomma lifränta i stället för ett belopp på en gång, för så vidt icke lifräntan skulle utgöra ett alltför ringa belopp. På den grund affattades bestämmelsen så som skett.

Hvad beträffar de af den siste talaren påpekade olägenheter, som en i Norrland skadad, men i Vestmanland bosatt arbetare skulle hafva för att komma i åtnjutande af sin lifränta, enär han fyra gånger om året skulle nödgas anlita ombud för att få ut densamma, så gäller icke den anmärkningen, när arbetsgifvaren anlitat riks försäkringsanstalten. Har han anlitat denna anstalt, så utbetalas lifräntorna genom postsparbankskontoren, som naturligtvis finnas öfver allt — äfven i Vestmanland, och under sådana förhållanden måtte det blifva bra sällsynt, att de olägenheter inträffa, som den siste ärade talaren påpekade.

Jag yrkar bifall till paragrafen oförändrad.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad yttrade herr vice talmannen, att beträffande förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Lundberg*, att paragrafen måtte godkännas med den ändring, att ur andra stycket uteslötes den del, som började med *»afser aftalet»*.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på paragrafens godkännande enligt utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

22—27 §§, slutmeningen, ingressen och rubriken.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af lagförslaget.

Punkten 2.

Friherre Lagerbring: Sedan kammaren nu vidtagit en del ändringar i utskottets förslag, hemställer jag här vid punkt 2), att kammaren behagade besluta, att, under förutsättning af att hvad kammaren här ofvan under 1:a punkten beslutat vinner Riksdagens bifall, Riksdagen måtte antaga följande af Kongl. Maj:t föreslagna lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken.

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
17 kap. 4
och 11 §§
handels-
balken.*

Efter härmed slutad öfverläggning beslöt kammaren, på derom gjord proposition. att, under förutsättning att hvad kammaren i afseende å punkten 1 beslutit vunne Riksdagens bifall, antaga den af Kongl. Maj:t föreslagna lag i ämnet.

Då tiden var temligen långt framskriden, beslöt kammaren, på framställning af herr talmannen, att till ett följande sammanträde uppskjuta behandlingen af öfriga på dagens föredragningslista uppförda ärenden.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att andra särskilda utskottets utlåtande n:o 6 skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 10,01 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna.*

Tisdagen den 16 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Anmälades och bordlades:

bankoutskottets memorial n:o 8, angående inköp af tomt för riksbankens blifvande kontor i Upsala;

sammansatta banko- och lagutskottets memorial n:o 4, angående ersättning till utskottets sekreterare; och

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt fråga om utsträckt sabbatshvila åt vissa statstjenstemän och betjente.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 35, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Stockholms stad af ett jordområde från förra häradshöfdingebostället Lindhof n:is 1, 2, 3 och 4 i Stockholms län.

Upplästes och godkändes sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 36, till Konungen, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse af §§ 6, 7, 8, 41 och 42 i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897, dels ock en rörande samma ämne väckt motion.

Föredrogs ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 224, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 15, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande åstadkommandet af förbättrade uppgifter om rikets in- och utförsel af varor; samt

n:o 16, med anledning af väckta motioner *dels* om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående de hemman och lägenheter, som blifvit af kronan till presterskaps eller församlings understöd anslagna m. m., och *dels* om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående de ecklesiastika boställsskogarnes ursprung och natur m. m.

Efter föredragning häraf, beslöt Första Kammaren hänvisa det i utlåtandet n:o 15 omförmälda ärendet till sitt tillfälliga utskott n:o 2 och det andra ärendet till tillfälliga utskottet n:o 1.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran andra särskilda utskottets den 13 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 6.

Herr *Tornerhjelm* afgaf en motion, n:o 40, om anslag till utförande af sex utdikningsföretag inom Tärna kapellförsamling.
Denna motion blef på begäran bordlagd.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst och andra särskilda utskottets utlåtande n:o 6 sist å föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,40 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
